

Johan Goethals, *Psycho-sociale implicaties van de lange vrijheidsstraf*, Kluwer Rechtswetenschappen, Antwerpen, 1980, 274 blz.

Dit boek is een enigszins gewijzigde versie van het doctoraal proefschrift in de criminologie van Johan Goethals. Voor een meer uitgebreide samenvatting van dit proefschrift verwijzen we graag naar een recent artikel van de auteur in dit tijdschrift (Goethals, 1980).

Nadat hij in een inleidend hoofdstuk de gevangenis als psycho-sociaal leefmilieu beschrijft, en een aantal opmerkingen maakt m.b.t. het psycho-sociaal onderzoek in de gevangenis, behandelt Goethals in het eerste deel van dit werk onderzoekingen naar de effecten van langdurige vrijheidsstraffen die men onder de noemer "effectenonderzoek" kan groeperen. Hiermee wordt bedoeld dat men, "uitgaande van een klassiek stimulus-respons model" de impact van de vrijheidsberoving op "geïsoleerd psychologische variabelen" (intelligentie, introvertie, agressie...) aan de hand van kwantitatieve technieken onderzoekt. De auteur bespreekt hierbij ook kort een aantal eigen onderzoekingen. In het laatste hoofdstuk van dit eerste deel maakt Goethals een kritische evaluatie van dit "effectenmodel", waarbij hij er vooral de nadruk op legt dat dit soort onderzoek "het belang van de differentiële adaptatie aan de gevangenisdeprivaties en de betekenis van de betrokken gedragsveranderingen over het hoofd ziet".

In het tweede deel van het boek bespreekt Goethals dan "coping- en crisisonderzoek" naar de effecten van langdurige gevangenisstraffen, waarvan hij meent dat ze aan bovenvermelde tekorten tegemoetkomen. In het onderzoek naar copingsprocessen tijdens de detentie gaat men na "hoe gedetineerden zich aanpassen aan de (nieuwe) gevangenisomstandigheden" en probeert men te begrijpen wat de functie is van bepaalde adaptatiemechanismen. Daarbij heeft men ook oog voor crisisgedrag, dat optreedt wanneer de klassieke oplossingsmechanismen tekortschieten. Uit dit soort onderzoek blijkt o.a. een belangrijke differentiële vatbaarheid voor de nadelige gevolgen van de lange vrijheidsstraffen, samenhangend met o.a. persoonlijkheidsvariabelen en sociale kenmerken van de gedetineerde, en met de gevangenisconditie waarin ze verblijven.

In een algemeen besluit komt Goethals tenslotte, vanuit de dikwijls tegenstrijdige literatuurgegevens tot een aantal voorzichtige conclusies over de implicaties van de lange vrijheidsstraf, en geeft hij mogelijkheden aan om bepaalde nadelige gevolgen van detentie te vermijden...

Dat dit literatuuroverzicht toch vlot leesbaar is gebleven, is in niet geringe mate te wijten aan de duidelijke structuur die de auteur in zijn boek heeft weten aan te brengen. Daarbij worden de beschreven onderzoekingen uitgebreid methodologisch getoetst, en beperkt Goethals zich niet tot het overne-

men van de conclusies ervan, doch verwijst hij ook steeds naar de (gebrekige) theoretische onderbouw van deze studies. Ook van het eigen onderzoek worden nauwgezet de grenzen en beperkingen weergegeven...

Kritiek kan dan ook slechts detailkritiek zijn. Zo miste ik bij de bespreking van de experimenten van Milgram en van Haney, Banks en Zimbardo (p. 26-p.129) een verwijzing naar de totaal verschillende interpretatie die Erich Fromm daarvan geeft vanuit een analytisch denkkader, in zijn "The anatomy of human destructiveness", 1977 (p. 80-96). Daarnaast meen ik dat Goethals in zijn bespreking van de invloed van *life-events* te gemakkelijk de door hemzelf geformuleerde alternatieve hypothese – dat deze *life-events* in verband zouden kunnen staan met persoonlijkheidsvariabelen bij de gedetineerden – verwerpt. Dit probleem had hij mogelijks kunnen omzeilen door rekening te houden met "onafhankelijke *life-events*", zoals die door Brown en Harris werden gedefinieerd (1978). Deze details doen ongetwijfeld niets af aan de verdienste van dit boek, dat op een duidelijke wijze aangeeft hoe gering onze kennis van de implicaties van lange vrijheidsstraffen nog is, en dat daarbij een vinger legt op de zwakte van het "effectenonderzoek" en op een overtuigende wijze pleit voor een ander onderzoekstype, met name coping- en crisisonderzoek.

Tenslotte lijkt het korte deeltje dat mogelijke remedies aanbiedt om de nadelige gevolgen van detentie te vermijden ons van zeer groot belang. Het voorkomt dat dit werk als "akademisch" (p. 38) van de hand zou worden gedaan; hoewel Goethals erg voorzichtig blijft in zijn voorstellen, zijn ze een aansporing voor iedereen die in een gevangenis werkzaam is om vanuit een nieuwe visie op de detentie, rekening houdend met de functionele betekenis van zogenaamd "storend gedrag", te trachten de negatieve effecten ervan tot een minimum te beperken.

Dr Guido Pieters

(Geneesheer-anthropoloog in de Hulp-gevangenis te Leuven)

J.P. Balkema, *De duur van de voorlopige hechtenis, termijnen en rechtsmiddelen*, H.D. Tjeenk Willink, Alphen aan den Rijn, 1980, 243 blz.

De auteur van dit boek is mij niet persoonlijk bekend maar gelet op de beperkte omvang van het onderwerp en de manier waarop het thema wordt behandeld, moet het een secuur, nuchter en praktisch man zijn.

Hoe dan ook, met bewonderenswaardige zorg voor wetstechnische details, met een klare kijk op rechterlijke uitspraken en met een scherp oog voor nuances in dogmatische redeneringen, maar zonder omhaal van woorden, worden in dit proefschrift alle maar dan ook werkelijk alle juridische aspecten van de duur van de voorlopige hechtenis in Nederland gewikt en gewogen.

Hoofdstuk I is helemaal gewijd aan de bewaring, de geschiedenis van deze maatregel sedert 1938 en haar regeling sinds 1973-1974. In de hoofdstukken II en III wordt puntje voor puntje uit de doeken gedaan hoe de gevangen-